

Kunnallisveroprosentin noston vaikutus kunnan verotuloihin ja valtionosuuksien tasaukseen

Veroprosentin korotuksesta kunta saa aina täysimääräisen hyödyn kertyvinä verotuloina eikä kunnan asema heikkene mitenkään valtionosuuksien tasauksessa olipa kunta tasaustasoa saaja tai tasausvähennyksen maksaja.

Kunnallisveroprosentin noston vaikutus kunnan verotuloihin

Kunnalle maksettava tulovero lasketaan seuraavasti: Ansiotuloista vähennetään kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset, jolloin saadaan verotettava ansiotulo kunnallisverotuksessa. Tämä kerrotaan kunnan tuloveroprosentilla, jolloin saadaan vero tulon perusteella. Tästä vähennetään veroista tehtävät vähennykset, jolloin saadaan maksettava kunnallisvero.

MAKSETTAVAN KUNNALLISVERON LASKENTA

	Esim.
Ansiotulot	20 000 €
Vähennykset ansiotuloista	4 000 €
<hr/> Ansiotulot – vähennykset	<hr/> 16 000 €
Tuloveroprosentti	20 %
Kunnallisvero (ennen verosta tehtäviä vähennyksiä)	3 200 €
<hr/> Vähennykset verosta	<hr/> -700 €
<hr/> Maksettava kunnallisvero	<hr/> <hr/> 2 500 €

Eduskunta säättää tuloverotuksessa tehtävistä vähennyksistä verolaeilla. Viime vuosina eduskunta on hallituksen esityksen mukaisesti päättänyt kasvattaa verovähennysten määrää vuosittain. Verovähennyksiä on luonnollisten henkilöiden tuloverotuksessa kahden tyyppisiä. Osa vähennyksistä tehdään tuloista ja osa veroista. Tuloista tehtävät vähennykset pienentävät verotettavan tulon määrää ja vähentävät siten henkilön veroja hänen marginaaliveroprosenttinsa verran. Verosta tehtävät vähennykset puolestaan vaikuttavat euromääräisesti suoraan veron määrään vähennyksen verran.

Kunnan tuloveroprosentilla ei ole minkäänlaista vaikutusta ansiotuloista tehtäviin vähennyksiin, koska tuloista tehtävien vähennysten määrä riippuu ainoastaan tulolajista ja henkilön tulotasosta. Palkansaajan merkittävimmät tuloista tehtävät vähennykset ovat ansiotulovähennys, tulonhankkimisvähennys sekä pakolliset vakuutusmaksut. Eläketuloista vähennetään varsin suuri eläketulovähennys. Kaikkein pienituloisimmat puolestaan saavat perusvähennyksen. Esimerkiksi vuonna 2010 kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen määrä on 51 % ansiotulon 2 500 euroa ylittävästä osasta 7 230 euroon saakka ja sen ylittävältä osalta 28 %. Puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vä-

hennyksen määrä pienenee 4,5 %:lla mainitun määrän ylittävältä osalta. Ansiotulovähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa.

Kunnan tuloveroprosentilla ei ole myöskään käytännössä minkäänlaista vaikutusta veroista tehtäviin vähennyksiin. Esimerkiksi työtulovähennyksen määrä vuonna 2010 on 5,2 % ansiotulon 2 500 euroa ylittävältä osalta. Puhtaan ansiotulon ylittäessä 33 000 euroa pienenee vähennyksen määrä. Myös asuntolainojen korot saa vähentää alijäämähyvityksen kautta ansiotuloista menevästä verosta. Alijäämähyvitys on verosta tehtävä euromääräinen vähennys, joka on samansuuruinen riippumatta kunnan tuloveroprosentista.

Kunnan ns. efektiivisellä veroprosentilla tarkoitetaan maksettavan veron suhdetta ansiotuloihin. Kunnanvaltuustojen päättämä kunnallisveroprosentti vuonna 2010 on keskimäärin noin 19 %, mutta kuntalaisten ansiotuloista laskettu efektiivinen veroprosentti on noin 14 %. Kunnan nostessa veroprosenttia 1 prosenttiyksiköllä, nousevat kunnan asukkaiden maksettavat kunnallisverot reilulla 0,7 prosenttiyksiköllä ansiotuloista laskettuna. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä, että nimellisveroprosentin korotuksen tuomat lisätulot menevät täysimääräisesti kunnalle. Valtio tai toiset kunnat eivät välittömästi hyödy millään tavoin kunnan veroprosentin nostosta.

Julkisissa keskusteluissa on esiintynyt virheellisiä väitteitä kunnan tuloveroprosentin noston vaikutuksista. Esimerkiksi on jopa väitetty, että kunta saa vain yhden prosenttiyksikön hyödyn, vaikka kunta nostaisi veroprosenttiaan neljällä prosenttiyksiköllä

Jos esimerkiksi kuvitteellinen kunta X nostaisi kunnallisveroprosenttia 4 prosenttiyksiköllä vuodelle 2011, kasvaisivat verotulot reilulla 18 miljoonalla eurolla. Jokainen prosenttiyksikön korotus lisäisi verotuloja noin 4,5 miljoonaa euroa ja vastaava summa olisi pois asukkaiden käytettävistä tuloista (ks. liite 1).

Veroperustemuutosten kompensaaion laskentapohjana käytetään kunnassa toteutuneita ansiotuloista tehtäviä vähennyksiä ja veroista tehtäviä vähennyksiä. Kunta ei siis voi veroprosenttia muuttamalla vaikuttaa veroperustemuutosten kompensaaioon.

Kunnallisveroprosentin noston vaikutus valtionosuuksien tasauksen määrään

Tuloveroprosentin korottaminen tai alentaminen ei vaikuta olennaisesti tasausjärjestelmän tasauslisän tai tasausvähennyksen määrään. Useimmissa tapauksissa vaikutusta ei ole laisinkaan. Veroprosentin korotus hyödyttää kuntaa aina enemmän verotulojen lisäyksenä kuin sen mahdollinen laskennallinen negatiivinen tai positiivinen vaikutus tasausjärjestelmässä.

Verotuloihin perustuvalla tasauksella tasataan valtionosuuksia kuntien kesken. Tasauslisä lisää valtionosuuksia ja tasausvähennys vähentää.

Tasauslisä = tasausrajan (91,86 %) ja kunnan laskennallisten verotulojen erotus täysimääräisesti rajan alapuolella oleville kunnille. Tasausvähennys = rajan ylittävälle kunnille 37 % rajan ylittävistä laskennallista verotuloista.

Laskennassa käytetään koko maan keskimääräistä tuloveroprosenttia oman veroprosentin sijasta. Kunnallisveroa ei siirretä kunnasta toiseen.

Lisäksi mahdollinen vähäinen vaikutus tasauksessa on kaksi vuotta viiveellinen, kun taas veroprosentin korotus alkaa tuottaa kunnalle verotuloja välittömästi heti korotuspäätöstä seuraavan vuoden alusta. Tuloveroprosentin korottamisesta luopuminen tasausjärjestelmän takia aiheuttaa siten kunnalle suuremmat verotulojen menetykset kuin tasausjärjestelmän kautta saatava mahdollinen hyöty.

Näin ollen veroprosentin korottamatta jättämiseksi esitetyt perustelut, joissa tasausjärjestelmän väitetään ”korvaavan” korotusta vastaavat verotulot, eivät pidä paikkaansa ja aiheuttavat kunnalle tulonmenetyksiä.

Kuntakohtaista tasausta laskettaessa pohjana käytetään laskennallisia (ei todellisia) verotuloja ja koko maan keskimääräistä painotettua tuloveroprosenttia (ei omaa päätettyä veroprosenttia). Tämän vuoksi kunnan omalla tuloveroprosentin muutoksella ei ole suoraa vaikutusta tasauksen määrään. Pieniä muutoksia tasaukseen tulee vain ja ainoastaan silloin, jos keskimääräinen tuloveroprosentti muuttuu.

Matemaattisesti voidaan todistaa, että yhden pienehkön kunnan tuloveroprosentin korotus ei vaikuta keskimääräiseen tuloveroprosenttiin eikä tasauksen määrään millään tavalla. Asukasluvultaan suuren kunnan tapauksessa veroprosentin korotus voi nostaa keskimääräistä veroprosenttia. Silloinkin vaikutus on vähäinen enintään vain noin parin prosentin luokkaa yhden prosenttiyksikön tuottamasta verotulon lisäyksestä. Muilla kunnilla vaikutus on vaihteluvälillä 0-2 prosenttia.

Kunnan oma veroprosentti ei vaikuta yhdenkään kunnan tasauksen laskennassa.

Seuraava matemaattinen kaava todistaa oman veroprosentin vaikutuksen poistumisen laskennassa:

Kunnan x laskennallinen kunnallisvero (verontilityslaki 3 a §) =

$$\frac{P}{P_x} \times MV_x = \frac{P}{P_x} \times \cancel{P_x} \times VT_x = P \times VT_x$$

Laskennallinen kunnallisvero saadaan kertomalla koko maan (P) ja kunnan tuloveroprosentin (Px) suhteella kunnan maksettava kunnallisvero (MVx). Koska maksettava kunnallisvero saadaan kertomalla kunnan tuloveroprosentilla kunnan maksettavaa kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot (VTx), eliminoituu kunnan oman tuloveroprosentin vaikutus laskennalliseen kunnallisveroon.

Jos esimerkiksi kunta X nostaa veroprosenttiaan neljällä prosenttiyksiköllä, se tuottaa kunnalle viimeisiin v. 2009 verotuksen ennakkotietoihin (verohallitus 30.8.2010) perustuen 16,6 miljoonaa euroa lisää verotuloja. Vaikutus vuoden 2011 tasaukseen on häviävän pieni. Tasausraja nousee keskimääräisen veroprosentin 0,03 prosenttiyksikön nousun johdosta 4,20 euroa/asukas. Kunnan laskennalliset verotulot kasvavat 4,33 euroa/asukas. Koko tasauslisä (valtionosuus) pienenee vain noin 3 612 euroa. Vaikutus tasaukseen on siis mitätön eikä sillä ole merkitystä veroprosentin korotuksen kannalta (liite 2).

Liite 1. Laskelma kunta X:n kunnallisveroista

**KUNTA X:N TULOT, VÄHENNYKSET JA MAKSETTAVA KUNNALLISVERO
VUONNA 2011***

	1 000 €
Ansiotulot	588 442
Vähennykset ansiotuloista	-137 378
<hr/> Ansiotulot – vähennykset	<hr/> 451 064
Tuloveroprosentti	21,00 %
Kunnallisvero (ennen verosta tehtäviä vähennyksiä)	94 723
<hr/> Vähennykset verosta	<hr/> -4 345
<hr/> Maksettava kunnallisvero	<hr/> <hr/> 90 378

- ⇒ yksi kunnallisveroprosentti tuottaa keskimäärin 4 303 000 €.
- ⇒ Keskimääräinen yhden veroprosentin tuotto on hieman alhaisempi kuin yhden veroprosentin marginaaliverotuotto, koska vähennykset verosta "syövät" ensimmäisen reilun prosenttiyksikön tuoton kokonaan.

**KUNTA X:N TULOT, VÄHENNYKSET JA MAKSETTAVA KUNNALLISVERO
VUONNA 2011***

	1 000 €
Ansiotulot	588 442
Vähennykset ansiotuloista	-137 378
<hr/> Ansiotulot – vähennykset	<hr/> 451 064
Tuloveroprosentti	25,00 %
Kunnallisvero (ennen verosta tehtäviä vähennyksiä)	112 766
<hr/> Vähennykset verosta	<hr/> -4 345
<hr/> Maksettava kunnallisvero	<hr/> <hr/> 108 421

- ⇒ kunnallisveroprosentin nosto 21 %:sta 25 %:iin lisää kunta X:n verotuloja 18 043 000 €.
- ⇒ jokainen prosenttiyksikön korotus lisää verotuloja 4 510 000 €.
- ⇒ vastaavasti yhden prosenttiyksikön alennus vähentää verotuloja 4 510 000 €.

* arvio vuodelle 2011 perustuu Kuntaliiton veroennustekehikkoon.

**Veroprosentin vaikutus kun-
ta X:n tasauksessa**

Kunta X:n kunnallisveroprosentti	20 %	→	24 %
Keskimääräinen kunnallisveroprosentti	18,59 %		18,62 %
Kunta X:n laskennallinen vero (laskettu keskimääräisellä kunnallisveroprosentilla)	77 281 590 €		77 406 305 €
→	Kunta X:n laskennallinen vero/as. nousee		4,33 €
→	Koko maan laskennallinen vero/as. nousee Tasausrajan muutos/as. (91,86 %)		4,57 € 4,20 €
Kunta X:n tasauksen vähennys/as. (laskennallisen veron nousu 4,33 € - tasausrajan muutos 4,20 €)			0,13 €
→	Kunta X:n tasaus vähenee yhteensä		3 612 €